

Χριστίνα Μαρβάκη

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ
Α.Τ.Ε.Ι. ΑΘΗΝΑΣ

Αντωνία Καλογιάννη

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ
Α.Τ.Ε.Ι. ΑΘΗΝΑΣ

Αναστασία Κοτανίδου

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ Ε.Κ.Π.Α.

Επείγουσα Νοσηλευτική

ΕΠΙΤΟΜΟ

 Σάκκων® | ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ
ΟΜΙΛΟΣ ΙΩΝ

ΤΡΙΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

Επείγουσα Νοσηλευτική

Τόμος Α΄

616.32
Χριστίνα Μαρβάκη
Καθηγήτρια Τμήματος Νοσηλευτικής
Α.Τ.Ε.Ι. Αθήνας

Αναστασία Κοτανίδου
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Ιατρικής Σχολής Ε.Κ.Π.Α.

Καλογιάννη Αντωνία
Καθηγήτρια Εφαρμογών
Α.Τ.Ε.Ι. Αθήνας

ΕΥΔΟΞΟΣ 2013

Τ.Ε.Ι. ΑΘΗΝΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Αρ. εισ. 81511

Επείγουσα Νοσηλευτική

Τόμος Α'

2η Έκδοση

ΙΩΝ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΙΩΝ Συμπληγάδων 5, 12131 Περιστέρι τηλ.: 210.57.71.908, FAX: 210.57.51.438 e-mail address: info@iwn.gr http://www.iwn.gr
Βιβλιοπωλείο: Σόλωνος 85, 10679, Αθήνα τηλ.: 213.33.87.570, FAX: 210.33.87.571

Ο λογότυπος που εικονίζεται δίπλα χρειάζεται μια εξήγηση. Σκοπός του είναι να συνεγείρει τον αναγνώστη πάνω στον κίνδυνο που παρουσιάζεται για το μέλλον της συγγραφής, ειδικότερα στο περιβάλλον των Τεχνικών και Επιστημονικών Εκδόσεων από τη μαζική ανάπτυξη της φωτοαντιγραφής.

Ο Κώδικας των πνευματικών δικαιωμάτων (νόμοι 2121/93 και 2557/97) απαγορεύει την φωτοαντιγραφή χωρίς την άδεια των εχόντων τα δικαιώματα του βιβλίου.

Άρα αυτή η πρακτική η οποία είναι γενικευμένη σε Εκπαιδευτικά Ιδρύματα προκαλεί μια απότομη πτώση της αγοράς των βιβλίων και των περιοδικών σε σημείο που και για τους συγγραφείς η δυνατότητα δημιουργίας νέων έργων και εκδόσεών τους βρίσκεται σήμερα σε κίνδυνο.

Υπενθυμίζουμε ότι κάθε αναπαραγωγή της παρούσης έκδοσης, μερική ή ολική, απαγορεύεται χωρίς την άδεια των δημιουργών της.

Δημιουργία Σχεδίων: **Θοδωρής Καπάδοχος,**
Σταυρούλα Βαρδάκου,
Μαρία Χασιώτη (Φοιτήτρια Αρχιτεκτονικής)

Επεξεργασία Κειμένων και Σχεδίων
Ατελιέ Γραφικών Εκδοτικού Ομίλου "ΙΩΝ"

© 2011 - ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΙΩΝ - Μαρία Παρίκου & ΣΙΑ Ε.Π.Ε.

ISBN 978-960-508-014-3

Ο εκδοτικός οίκος έχει όλα τα δικαιώματα του βιβλίου. Απαγορεύεται η αναπαραγωγή του οποιουδήποτε τμήματος αυτής της εργασίας που καλύπτεται από τα δικαιώματα (copyright), ή η χρήση της σε οποιαδήποτε μορφή, ή με οποιονδήποτε τρόπο - γραφικό, ηλεκτρονικό ή μηχανικό, συμπεριλαμβανομένων των φωτοτυπιών, της μαγνητοφώνησης και των συστημάτων αποθήκευσης και αναπαραγωγής - χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη.

Στους φοιτητές της Νοσηλευτικής
που την οραματίζονται
καλύτερη

Περιεχόμενα

Πρόλογος	11
Κατάλογος Συγγραφέων	13
Κεφάλαιο 1: Μονάδες εντατικής θεραπείας	15
Κεφάλαιο 2: Διαταραχές του νερού και των ηλεκτρολυτών	23
Κεφάλαιο 3: Διαταραχές της οξεοβασικής ισορροπίας	43
Κεφάλαιο 4: Βασική καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση (ΚΑΡΠΑ)	61
Κεφάλαιο 5: Εξειδικευμένη καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση (ΚΑΡΠΑ)	77
Κεφάλαιο 6: Αρχές μεταφοράς τραυματία	105
Κεφάλαιο 7: Αεροδιακομιδές	113
Κεφάλαιο 8: Αρχική αντιμετώπιση του πολυτραυματία	125
Κεφάλαιο 9: Κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις (ΚΕΚ)	139
Κεφάλαιο 10: Κακώσεις της σπονδυλικής στήλης και του νωτιαίου μυελού	149
Κεφάλαιο 11: Μυοσκελετικές κακώσεις	167
Κεφάλαιο 12: Τραύμα θώρακα	185
Κεφάλαιο 13: Τραύμα κοιλίας	199
Κεφάλαιο 14: Καταδυτικό ατύχημα	207
Κεφάλαιο 15: Κυκλοφορική καταπληξία	225
Κεφάλαιο 16: Κώμα	235
Κεφάλαιο 17: Πνιγμός	245
Κεφάλαιο 18: Δηλητηριάσεις	255
Κεφάλαιο 19: Νυγμοί και δήγματα εντόμων/ζώων	305

Πρόλογος 2ης Έκδοσης

Η ανάπτυξη και επέκταση της τεχνολογίας, οι κοινωνικές, οι οικονομικές και οι πολιτικές συνθήκες έχουν προκαλέσει, μεταξύ άλλων, την εμφάνιση οξέων, απειλητικών για τη ζωή καταστάσεων. Η επιτυχής αντιμετώπιση τους εξαρτάται από τις υλικές υποδομές και το εξειδικευμένο ανθρώπινο επιστημονικό δυναμικό. Η επιστημονική γνώση αποτελεί κορυφαία προϋπόθεση στην αντιμετώπιση ατόμων σε κίνδυνο εντός και εκτός νοσοκομείου. Για το λόγο αυτό η Επείγουσα Νοσηλευτική αποτελεί πλέον ένα από τα βασικότερα μαθήματα στα σύγχρονα προγράμματα σπουδών των τμημάτων Νοσηλευτικής. Στόχος του βιβλίου η προσφορά γνώσεων στους φοιτητές της Νοσηλευτικής έτσι ώστε να καταστούν ικανοί στην αντιμετώπιση μείζονων και απειλητικών για τη ζωή καταστάσεων και παράλληλα να αποτελέσει σημαντικό βοήθημα των επαγγελματιών υγείας στη διαχείριση κρίσεων και την παροχή αποτελεσματικής και ασφαλούς φροντίδας. Τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί μεγάλη πρόοδος στον τομέα της Επείγουσας Ιατρικής και Νοσηλευτικής. Η αντιμετώπιση κρίσιμων καταστάσεων για τη ζωή, δεν αποτελεί υπόθεση και ευθύνη ενός ατόμου ή μιας επιστήμης, αντίθετα εξαρτάται από την συντονισμένη εργασία μίας ομάδας επαγγελματιών στο χώρο της υγείας.

Ο νοσηλευτής ως αναπόσπαστο μέλος της ομάδας υγείας, οφείλει να διαθέτει γνώσεις και δεξιότητες οι οποίες θα εξασφαλίζουν την αρμονική λειτουργία της ομάδας υγείας αλλά κυρίως την παροχή ποιοτικής φροντίδας στον ασθενή που απειλείται άμεσα η ζωή του. Το βιβλίο «Επείγουσα Νοσηλευτική» δεν αποτελεί μετάφραση κάποιου συγγράμματος του εξωτερικού αλλά γράφτηκε προσαρμοσμένα στην νοοτροπία, τις συμπεριφορές, τις υποδομές και τις πολιτικές της Ελλάδας.

Οι ραγδαίες εξελίξεις στο πεδίο της τεχνολογίας και της επιστήμης, οι καθημερινές απρόβλεπτες καταστάσεις και τα έντονα φυσικά φαινόμενα τα οποία θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή, καθιστούν κάθε σύγγραμμα φτωχότερο των αρχικών προσδοκιών του, τη στιγμή της έκδοσης και της κυκλοφορίας του. Η νέα έκδοση του βιβλίου φιλοδοξεί να καλύψει τις ελλείψεις, έτσι όπως αυτές διαπιστώθηκαν και επισημάνθηκαν στα τρία χρόνια της κυκλοφορίας του, από τους συγγραφείς. Η νέα αυτή, επικαιροποιημένη έκδοση στην οποία έχουν προστεθεί σημαντικές, κατά την άποψή μας ενότητες, δεν θα είχε υλοποιηθεί χωρίς την συμβολή των έμπειρων και εξειδικευμένων επιστημόνων από το χώρο της υγείας. Ευχαριστούμε ειλικρινά, όλους όσους βοήθησαν στην συγγραφή αυτού του βιβλίου.

Οι συγγραφείς

Πρόλογος

Η Επείγουσα Νοσηλευτική, και οι Μονάδες Εντατικής Θεραπείας αποτελούν ένα από τα βασικότερα μαθήματα σ' ένα πρόγραμμα σπουδών στα τμήματα Νοσηλευτικής. Η ανάγκη της επείγουσας νοσηλευτικής, βασισμένης στη σύγχρονη γνώση, η οποία θα παρέχεται με τρόπο αναλυτικό και κατανοητό, ήταν επιτακτική. Ο αιώνας που διανύουμε κατέστησε την ανάγκη πιο εμφανή, αν αναλογιστεί κανείς τις έκρυθμες και επικίνδυνες εμπόλεμες καταστάσεις που βιώνουμε στον πλανήτη μας. Θα μπορούσαν, λοιπόν, να μειωθούν οι θάνατοι από οξεία και αιφνίδια συμβάματα, αν γινόταν «εκμετάλλευση» της «χρυσής ώρας». Γι' αυτό, όμως, απαιτείται ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό, το οποίο θα είναι ικανό για τη διαχείριση καταστάσεων κρίσης. Πολλά χρόνια πριν, ο J.D. Farrington, MD, αντιλήφθηκε πως ο πολυ-τραυματίας άξιζε καλύτερης προνοσοκομειακής φροντίδας από την πρόχειρη και χωρίς ιδιαίτερη προσοχή μεταφορά του στο νοσοκομείο, στο πίσω κάθισμα κάποιου αυτοκινήτου. Έτσι, ξεκίνησε το πρόγραμμα εκπαίδευσης στο τραύμα. Τα τελευταία χρόνια, έχει σημειωθεί μεγάλη πρόοδος στον τομέα της επείγουσας ιατρικής, η αντιμετώπιση όμως κρίσιμων καταστάσεων για τη ζωή του ανθρώπου, αφορά σε μία ολόκληρη ομάδα επαγγελματιών στο χώρο της υγείας.

Η νοσηλευτική οφείλει να ανταποκριθεί στη μεγάλη πρόκληση, εκπαιδεύοντας τους φοιτητές της στην επείγουσα αντιμετώπιση αιφνιδίων καταστάσεων. Το βιβλίο «Επείγουσα Νοσηλευτική» ήταν μια σκέψη χρόνων, έγινε όμως πραγματικότητα με την παρακίνηση των φοιτητών του τμήματος Νοσηλευτικής Α του Τ.Ε.Ι. Αθήνας, οι οποίοι αντιλαμβάνονταν ότι οι σημειώσεις ήταν πολύ φτωχές για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Πρόκειται, λοιπόν, για ένα βιβλίο προορισμένο και προσαρμοσμένο στη νοοτροπία, τις συμπεριφορές, τις υποδομές και τις πολιτικές της Ελλάδας. Η έκδοση αυτή φιλοδοξεί να παράσχει γνώσεις στους φοιτητές της νοσηλευτικής και στους επαγγελματίες, ούτως ώστε να καταστούν απόλυτα ικανοί στην αντιμετώπιση αιφνιδίων και απειλητικών για τη ζωή του ανθρώπου καταστάσεων. Στο βιβλίο αυτό συνεργάστηκαν μαζί μας έμπειροι και ειδικοί στο αντικείμενο που πραγματεύτηκαν, γιατροί και νοσηλευτές, οι οποίοι προσπάθησαν να αναπτύξουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το κεφάλαιο που ανέλαβαν. Αυτό το γεγονός μπορεί να εγγυηθεί την εγκυρότητα και την επιστημονικότητα των παρεχόμενων πληροφοριών.

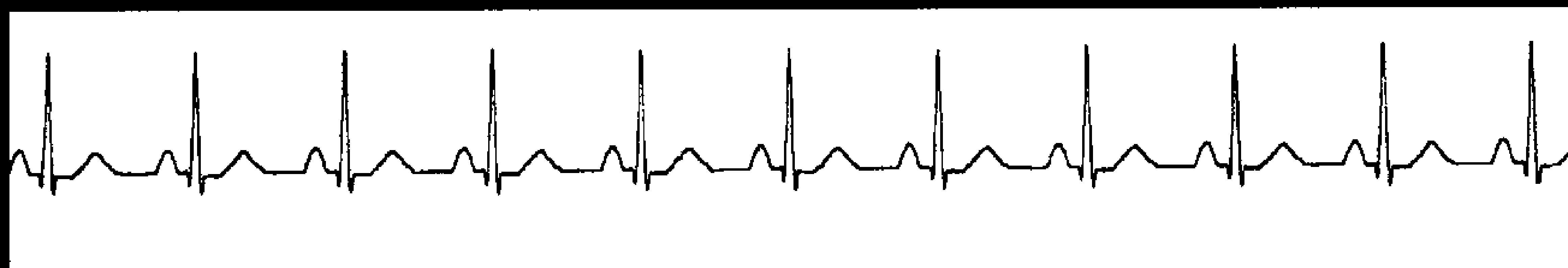
Θα θέλαμε να εκφράσουμε τις ειλικρινείς ευχαριστίες μας στους συνεργάτες-συγγραφείς του βιβλίου.

Χριστίνα Μαρβάκη, Αναστασία Κοτανίδου

Κατάλογος Συγγραφέων

1. Ανδριανάκης Ηλίας, Εντατικολόγος Πανεπιστημιακής Κλινικής Εντατικής Θεραπείας.
2. Γαϊτάνου Κωνσταντίνα, Π.Ν. Αντιπλοίαρχος (ΥΝ).
3. Ζήσης Χαράλαμπος, Επιμελητής Θωρακοχειρουργικού Τμήματος Γ.Ν.Α. «Ο Ευαγγελισμός».
4. Ιωαννίδου Ελένη, Διευθύντρια Μ.Ε.Θ Νοσοκομείου Κ.Α.Τ.
5. Καλογιάννη Αντωνία, Καθηγήτρια εφαρμογών Τμήματος νοσηλευτικής Α Τ.Ε.Ι. Αθήνας.
6. Καπάδοχος Θεόδωρος, Καθηγητής εφαρμογών Τμήματος νοσηλευτικής Α Τ.Ε.Ι. Αθήνας.
7. Κατσιούλα Έλλη, Επιμελήτρια Α' Μ.Ε.Θ. Νοσοκομείου Κ.Α.Τ.
8. Κοτανίδου Αναστασία, Αναπλ. καθηγήτρια Ιατρικής σχολής Ε.Κ.Π.Α.
9. Μαρβάκη Χριστίνα, Καθηγήτρια Τμήματος νοσηλευτικής Α Τ.Ε.Ι. Αθήνας.
10. Νακάκης Κωνσταντίνος, Καθηγητής εφαρμογών Τμήματος νοσηλευτικής Τ.Ε.Ι. Λαμίας.
11. Ουζούνη Χριστίνα, Καθηγήτρια εφαρμογών Τμήματος νοσηλευτικής Τ.Ε.Ι. Λαμίας.
12. Παππής Χαρίλαος MD, PhD, FACS Διευθυντής χειρ/κής κλινικής νοσοκομείο "Υγεία".
13. Πιταρίδης Μαρίνος, Αναπληρωτής Διευθυντής Α' Πανεπιστημιακής Κλινικής Εντατικής Θεραπείας, Νοσοκομείο "ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ".
14. Πολυκανδριώτη Μαρία, Καθηγήτρια εφαρμογών Τμήματος νοσηλευτικής Α Τ.Ε.Ι. Αθήνας.
15. Σαραφίδου Παυλίνα, Επιμελήτρια Α' Μ.Ε.Θ. Νοσοκομείου Κ.Α.Τ.
16. Σταυροπούλου Μαργαρίτα, Αναισθησιολόγος Επιμελήτρια Α' Μ.Ε.Θ. Νοσοκομείου Κ.Α.Τ.

Οι καταστάσεις κρίσης απαιτούν ικανούς ανθρώπους
να τις διαχειριστούν.
Η ικανότητα όμως αυτή επιτυγχάνεται
με την επιστημονική γνώση,
η οποία αποκτάται μέσα από έγκυρες πηγές.
Οι νοσηλευτές στις μέρες μας πρέπει να διαδραματίσουν ρόλους,
οι οποίοι θα τους καταξιώνουν
στο σημερινό επιστημονικό γίγνεσθαι
και αυτό θα το καταφέρουν από τη συνεχή αναζήτηση
της νέας γνώσης.

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΙΩΝ
www.ion.gr

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΠΟΛΙΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ISBN:978-960-508-055-6

